

**Bryssel den 20 juni 2025
(OR. en)**

**9901/1/25
REV 1**

**ECOFIN 709
UEM 243
SOC 378
EMPL 248
COMPET 488
ENV 471
EDUC 220
ENER 211
JAI 775
GENDER 90
JEUN 120
SAN 295
ECB**

NOT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Delegationerna
Ärende:	Europeiska planeringsterminen – övergripande not om de integrerade landsspecifika rekommendationer

För delegationerna bifogas den övergripande not om de integrerade landsspecifika rekommendationer 2025 som utarbetats av ordförandeskapet.

ÖVERGRIPANDE NOT
FÖRBEREDELSE INFÖR DEN POLITISKA DISKUSSIONEN I RÅDET OCH
EUROPEISKA RÅDET OM PAKETET MED DE LANDSSPECIFIKA
REKOMMENDATIONERNA OCH DEN EUROPEISKA PLANERINGSTERMINEN
(VÅREN 2025)

Den 4 juni 2025 lade kommissionen fram sitt vårpaket för den europeiska planeringsterminen. Det innehåller en uppsättning landsrapporter och förslag till landsspecifika rekommendationer för varje medlemsstat. De landsspecifika rekommendationerna förväntas bli antagna av rådet vid mötet den 8 juli 2025.

Inför diskussionen och antagandet av de landsspecifika rekommendationerna är denna övergripande not avsedd som ett bidrag till den politiska debatten om det ekonomiska och sociala läget i Europa, med närmare uppgifter om aktuella utmaningar och möjligheter att på politisk väg öka konkurrenskraften i enlighet med de landsspecifika rekommendationerna. I diskussionen betonas de landsspecifika rekommendationernas avgörande betydelse när det gäller att främja samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken inom Europeiska unionen, och rådets etablerade roll i planeringsterminen.

Detta exceptionella tillvägagångssätt, som avviker från det etablerade förfarandet med den europeiska planeringsterminen utan att skapa prejudikat, föreslogs av ordförandeskapet i samband med det försenade offentliggörandet av vårpaketet (den 4 juni 2025) och behovet av att ge ett meningsfullt bidrag till Europeiska rådets diskussioner den 26–27 juni 2025.

Denna not bygger på rapporter och analyser från den europeiska planeringsterminens vårpaket.

Den europeiska planeringsterminen 2025: stärkt hållbarhet och konkurrenskraft under global osäkerhet

Det råder global volatilitet i handels- och säkerhetsläget, men EU:s ekonomi beräknas växa stadigt under de kommande åren. Tillväxten drivs särskilt av en robust arbetsmarknad och minskad inflation, som bidrar till att reallönerna återhämtar sig och efterfrågan ökar. Geopolitiska spänningar och störningar i handeln utgör dock betydande risker för drivkraften i ekonomin. De europeiska finanssektorerna är fortsatt resilienta i förhållande till dessa utmaningar och tillhandahåller stabil finansiering till ekonomin.

Strategier för att stärka konkurrenskraften är avgörande för att EU:s ekonomi ska få en skjuts och hållbart välstånd främjas. En av huvudpunkterna i EU:s ekonomiska strategi är hanteringen av de strukturella hinder som hämmar konkurrenskraften. Produktivitetstillväxten släpar efter, vilket hämmar innovationen. Lagstiftningens komplexitet och den administrativa bördan har dessutom i stor utsträckning avskräckt från investeringar, vilket särskilt drabbar små och medelstora företag. Den omfattande bristen på kvalificerad arbetskraft hämmar dessutom innovation och produktivitet, samtidigt som höga energikostnader och begränsad tillgång till finansiering för privatägda företag ytterligare försvårar dessa utmaningar. Det geopolitiska landskapet påverkar också investeringsdynamiken när infrastrukturprojekt drabbas av förseningar som till viss del beror på otillräcklig planering och ändrade politiska prioriteringar.

Den europeiska planeringsterminen är ett viktigt samordningsverktyg för säkerställandet av att nationella reformer och investeringar återspeglar EU-omfattande mål och samtidigt tillgodoser specifika nationella behov. De landsspecifika rekommendationerna ska erbjuda detaljerad och enhetlig politisk vägledning som är skräddarsydd efter de specifika utmaningarna i varje medlemsstat, samtidigt som den nödvändiga politiska friheten i medlemsstaterna respekteras. Landsrapporterna 2025 innehåller en mångsidig analys av den ekonomiska, sysselsättningsmässiga och sociala utvecklingen, i linje med konkurrenskraftskompassen och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, och ligger till grund för de landsspecifika rekommendationerna samtidigt som en översyn ges av de framsteg som gjorts med tidigare landsspecifika rekommendationer och anpassningen av dessa till de finanspolitiska målen.

Inför den utmaning som följer av Rysslands anfallskrig mot Ukraina måste Europa öka försvarskapaciteten och bygga upp en stark industriell bas. I detta sammanhang har hittills 16 medlemsstater begärt en aktivering av den nationella undantagsklausulen inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten för att öka sina försvarsutgifter, inom ramen för EU:s finanspolitiska regler. Dessa begäranden beaktas i analysen av medlemsstaternas framsteg med genomförandet av deras medelfristiga planer och i bedömningen av överensstämmelsen med den europeiska ram för ekonomisk styrning som ingår i vårpaketet. Den nationella undantagsklausulen, som ska aktiveras av rådet i juli, bör underlätta övergången till strukturellt högre försvarsutgifter i medlemsstaterna, samtidigt som en hållbar skuldsättning säkerställs.

Finanspolitisk övervakning

Med 2025 års vårpaket slutförs den första årscykeln av makroekonomiska övervakning inom ramen för den reformerade stabilitets- och tillväxtpakten. Detta kräver noggranna bedömningar av medlemsstaternas efterlevnad av den rekommenderade nettoutgiftsökningen och de reformer och investeringar som har legat till grund för utvidgningen av de finanspolitiska justeringarna för flera medlemsstater. Särskilt för medlemsstater som omfattas av förfarandet vid alltför stora underskott säkerställer bedömningarna av genomförandet att korrigerande åtgärder verkligen antas. Denna helhetssyn på den finanspolitiska styrningen understryker hur viktiga bedömningarna är som en hörnsten i den bredare ekonomiska styrningen.

Strukturreformer behövs också för att hållbarheten i de offentliga finanserna ska säkerställas. Ett antal medlemsstater rekommenderas att vidta åtgärder för att göra systemet för långvarig vård och omsorg mer kostnadseffektivt och skydda hälso- och sjukvårdens och pensionssystemets långsiktiga hållbarhet. När det gäller beskattning föreslås i rekommendationerna att man ska förenkla skattesystemet, anpassa beskattningen av olika typer av inkomster från förmögenhet och förbättra efterlevnaden av skattereglerna, bland annat genom åtgärder mot risken för aggressiv skatteplanering, begränsning av skatteutgifterna och breddning av skattebasen. Vissa medlemsstater rekommenderas att minska skattetrycket på låginkomsttagare för att säkerställa rättvisa i systemet och att ta itu med skattehinder på arbetsmarknaden, till exempel genom förbättrade incitament för fortsatt arbete för personer som närmar sig pensionsåldern. Medlemsstaterna rekommenderas också att förbättra de offentliga finanserna genom att säkerställa effektivitet i de offentliga utgifterna, bland annat genom utgiftsöversyner, och att stärka de offentliga investeringarna, till exempel genom tidigareläggande av färdigutvecklade investeringsprojekt och generering av privata investeringar.

Konkurrenskraft

En förstärkning av konkurrenskraften utgör grunden i EU:s ekonomiska politik. I den konkurrenskraftskompass som offentliggjordes av Europeiska kommissionen fastställs de prioriteringar och åtgärder som vägleder kommissionens arbete under de kommande fem åren. Det inbegriper överbryggandet av innovationsklyftan, en minskning av alltför stora beroenden, förbättrad säkerhet och påskyndade insatser för minskade koldioxidutsläpp. För att stärka konkurrenskraften i olika sektorer införs genom konkurrenskraftskompassen övergripande möjliggörande faktorer som är inriktade på att skapa en gynnsam ekonomisk miljö för att stödja Europas konkurrenskraft. Det handlar bland annat om att förenkla regelverket för att minska den administrativa bördan och öka hastigheten och flexibiliteten, till fullo utnyttja de möjligheter som den inre marknaden erbjuder genom att undanröja befintliga hinder, utnyttja finansiering, bland annat genom spar- och investeringsunionen, och främja kompetensutveckling och sysselsättning av hög kvalitet samtidigt som social rättvisa säkerställs, samt förbättra den politiska samordningen på både EU-nivå och nationell nivå.

Dessutom utgör höga energikostnader ett allvarligt hinder som påverkar de energiintensiva industriernas driftsmarginaler. I de landsspecifika rekommendationerna betonas också vikten av att gå vidare med den gröna omställningen genom att minska beroendet av fossila bränslen och påskynda omställningen till en koldioxidsnål och utsläppsfri ekonomi, bland annat genom att främja teknisk neutralitet och utbyggnaden av förnybara energikällor, förbättra energieffektiviteten och nätkapaciteten, bland annat genom gränsöverskridande överföringar, och öka energitryggheten. Dessutom framhålls behovet av att fasa ut subventionerna till fossila bränslen, främja hållbara transporter, ta itu med brister i grön kompetens på arbetsmarknaden och stödja utvecklingen av en cirkulär ekonomi.

Sysselsättning, kompetens och sociala aspekter

Vårpaketet 2025 kan ses i ett sammanhang som präglas av en arbetsmarknad som är resilient på EU-nivå, ihållande efterfrågan på kompetens och i någon mån minskande men fortsatt höga risker för fattigdom och social utestängning. Mot denna bakgrund understryks i 2025 års landsspecifika rekommendationer vikten av att påskynda genomförandet av principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter för att dessa ska vägleda insatserna mot ett mer resilient, konkurrenskraftigt och rättvist samhälle. I rekommendationerna tas hänsyn till kommissionens slutsatser avseende ramen för social konvergens, inbegripet det andra steget av den analys som offentliggjorts av kommissionens avdelningar och resultaten av de multilaterala övervakningsöversyner som genomförts av sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd.

Sysselsättningsnivåerna nådde historiskt höga nivåer (75,8 % 2024) och unionen är på god väg att nå EU:s överordnade mål för 2030 på minst 78 % av befolkningen i sysselsättning. Samtidigt råder det fortfarande brist på arbetskraft på många håll, i högre grad än före pandemin i flera medlemsstater. Bristen på arbetskraft är särskilt akut inom hälso- och sjukvård, långvarig vård och omsorg, byggverksamhet, transport, IKT och ingenjörsverksamhet. I detta sammanhang betonas i 2025 års landsspecifika rekommendationer behovet av att utnyttja den fulla potentialen hos grupper som är underrepresenterade på arbetsmarknaden för att främja ökat deltagande, bidra till ökad produktivitet och främja ökad social konvergens i hela unionen. För att uppnå detta rekommenderas medlemsstaterna att stärka den aktiva arbetsmarknadspolitiken, förbättra utformningen av skatte- och bidragssystemen för att uppmuntra arbete och öka tillgången till utbildning och kompetenshöjning. Arbetsmarknadspolitiken bör också stödja produktiviteten och löneutvecklingen på medellång sikt för att upprätthålla konkurrenskraften, samtidigt som de stigande levnadskostnaderna hanteras. I detta avseende bör den sociala dialogen och mekanismerna för kollektivförhandlingar fortsatt ha en avgörande funktion, i enlighet med nationell lagstiftning och/eller nationell praxis. För att undanröja hinder för deltagande kommer det också, särskilt inom vissa sektorer, att krävas bättre arbetskvalitet och bättre arbetsvillkor samt investeringar i förskoleverksamhet och barnomsorg av god kvalitet och till ett överkomligt pris. Samtidigt kan laglig migration utnyttjas mer effektivt som komplement till det inhemska arbetskraftsutbudet och bidra till tillgodoseendet av kompetensbehoven, utan att det påverkar nationella befogenheter.

I kommissionens förslag till landsspecifika rekommendationer betonas också det brådskande behovet av att främja utvecklingen av humankapital, i linje med behovet av snabbare framsteg mot EU:s överordnade mål för 2030 att minst 60 % av alla vuxna ska delta i utbildning varje år (fortfarande 39,5 % 2022). Detta är avgörande för uppbyggnaden av ett mer konkurrenskraftigt och socialt inkluderande Europa. Det finns ett omedelbart behov av att stärka utbildningssystemen, både för unga som kommer in på arbetsmarknaden och för vuxna som måste anpassa sig till föränderliga krav på arbetsmarknaden. Oroväckande är att den senaste tidens utveckling visar att de grundläggande färdigheterna minskar, med färre högpresterande och utbredda klyftor när det gäller digital kompetens, samtidigt som äldre vuxna, personer med låga kvalifikationer och personer utanför arbetsmarknaden fortfarande utgör de grupper som är minst benägna att delta i vuxenutbildning. För att överbrygga dessa klyftor rekommenderas medlemsstaterna att utöka möjligheterna till livslångt lärande, förbättra erkännandet av färdigheter, anpassa läroplaner och undervisningsmetoder till arbetsmarknadens behov och förbättra utbildningens kvalitet. I takt med att efterfrågan på avancerade tekniska färdigheter ökar – särskilt inom strategiska sektorer kopplade till innovation och den gröna och den digitala omställningen – är Europas långsiktiga konkurrenskraft beroende av att det skapas en robust reserv av yrkesverksamma inom STEM-ämnena (naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik). Medlemsstaterna rekommenderas därför också att prioritera initiativ som ökar ungdomars deltagande inom STEM-områdena, åtgärdar obalansen mellan könen på utbildningsvägarna och stärker samarbetet mellan utbildningsanordnare och arbetsgivare.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller minskningen av andelen människor som riskerar fattigdom eller social utestängning. Hittills har dock endast begränsade framsteg gjorts (en minskning med endast 2,8 miljoner människor jämfört med 2019, enligt uppgifter från 2024) när det gäller EU:s överordnade mål för 2030 att minst 15 miljoner människor ska lyftas ur fattigdom eller social utestängning, och utmaningar kvarstår, särskilt för barn och utsatta grupper och i vissa regioner. I detta sammanhang bör medlemsstaterna säkerställa tillräckliga och hållbara system för socialt skydd och social inkludering genom att förbättra tillhandahållandet av pensioner och andra förmåner och öka tillgången till viktiga sociala tjänster, inbegripet hälso- och sjukvård samt långvarig vård och omsorg och bostäder. För att hantera den ökande efterfrågan på hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg som drivs av demografiska förändringar rekommenderas medlemsstaterna att övergå till förebyggande och samhällsbaserad vård, utnyttja digital teknik och ta itu med bristen på arbetskraft och regionala skillnader i tillhandahållandet av vård och omsorg. Boendekostnaderna utgör fortfarande en tung börda för hushållen och påverkar i hög grad levnadsstandarden, samtidigt som bostadsutbudet ännu inte når upp till den starka och ihållande efterfrågan och tillgången till subventionerade bostäder för låginkomsttagare och utsatta grupper har försämrats, vilket har lett till fortsatt hög risk för hemlöshet. För att dessa särskilt brådskande utmaningar ska åtgärdas rekommenderas medlemsstaterna att kombinera strukturreformer och riktade investeringar för att ta itu med långvariga begränsningar som påverkar utbudet av ekonomiskt överkomliga bostäder.

Slutsats

I denna övergripande not understryks den europeiska planeringsterminens betydelse när det gäller att samordna politiken i hela EU och därigenom bidra till konkurrenskraft och långsiktig ekonomisk och social resiliens. I detta sammanhang kan de landsspecifika rekommendationerna – när de har antagits av rådet – utgöra användbar vägledning för EU:s medlemsstater som säkerställer en enhetlig och dynamisk strategi för framtida utmaningar.